

Nr 427

Av herr Rimmerfors m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 67, angående ordnande av den andliga vården vid sjukhusen, m. m.

Frågan om ordnande av den andliga vården vid sjukhusen har varit föremål för speciell uppmärksamhet från flera håll alltsedan Kungl. Maj:t år 1943, efter framställning därom såväl från 1932 års och 1941 års allmänna kyrkomöte som genom motioner i riksdagen bl. a. 1943, tillkallade sakkunniga för att utreda ärendet. Vid samtliga de tillfällen då ärendet på ett eller annat sätt aktualiserats har det klart utsagts, att en förstärkning och modernisering av den andliga vården vid sjukhusen vore av behovet. Sålunda anförde dåvarande departementschefen i direktiven till de sakkunniga (SOU 1949:43) bl. a.: »Den inom diakonistyrelsen utförda förberedande undersökningen synes mig klart ha ådagalagt behovet av en reformering och modernisering av den andliga vården vid våra sjukhus» (s. 25). Och de sakkunniga anför i sitt betänkande i detta avseende bl. a. följande: »Den undersökning som de sakkunniga sålunda verkställt av nuvarande förhållanden i fråga om den andliga vården vid sjukvårdsinrättningarna — — — har givit vid handen, att detta område blivit mycket eftersatt i jämförelse med andra insatser och arbetsuppgifter på det andliga området i samhället. Otillräckliga föreskrifter och otillräcklig arbetskraft ha heller icke låtit den andliga vården följa den snabba och starka utvecklingen i övrigt inom sjukvården» (s. 45).

Av de remissinstanser, som vid olika tidpunkter haft att yttra sig i ärendet, har flertalet kraftigt understrukit behovet av en verklig *förbättring* av den andliga vården vid sjukhusen, och departementschefen anför i propositionen (1958:67) att han ansluter sig till de sakkunnigas mening att den principiella utgångspunkten bör vara »att ordna så att sjukhusens patienter i största utsträckning kan få åtnjuta samma religiösa förmåner som utanför sjukhuset» (s. 3).

Departementschefens uppfattning synes vara, att det sålunda vitsordade behovet av förbättrad andlig vård vid sjukhusen bäst skulle fyllas genom »vissa åtgärder i syfte att ge den del av svenska kyrkans verksamhet, som avser den andliga vården vid våra sjukhus, en fastare organisation». Av flera skäl kan vi inte dela denna departementschefens uppfattning.

För det första erbjuder den i propositionen föreslagna fastare anknytningen av den andliga vården vid sjukhusen till de ordinarie församlingsvårdande uppgifterna för svenska kyrkans prästerskap enligt vår uppfatt-

ning icke möjligheter till de förbättringar som åsyftats, när frågan om den andliga sjukhusvården nu under många år varit föremål för prövning.

Dels utgör det faktum att departementschefen förutsätter, att omorganisationen av den andliga vården vid sjukhusen icke för närvarande skall medföra någon ändring i det totala antal prästtjänster som 1957 beräknats för riket, ett hinder för en förbättring av den andliga vården av sådan omfattning som det av såväl sakkunniga som flertalet remissinstanser vitsordade behovet synes påkalla.

Dels förbiser förslaget den väsentliga betydelsen av speciell utbildning och utpräglade personliga kvalifikationer för den grannliga uppgift det innebär att handha den andliga omvårdnaden av sjuka människor. Den absoluta anknytningen av sjukhusprästens tjänst till svenska kyrkans pastoratsorganisation synes på ett otillfredsställande sätt lösa frågan om möjligheten att få för uppgiften *speciellt* lämpade personer.

För det andra finner vi den föreslagna organisationen av den andliga vården vid sjukhusen otillfredsställande ur såväl ekumenisk som religionsfrihetssynpunkt. Kungl. Maj:ts förslag synes ta sikte främst på den formella kyrkotillhörigheten — ett hänsynstagande till den reella kyrkotillhörigheten skulle enligt vår mening ställa i klar belysning nackdelarna ur här angivna synpunkter med en ordning, där en reglering genomförts av svenska kyrkans insats i den andliga vården, medan övriga trossamfunds insats lämnas oreglerad och visserligen betecknas som naturlig och önskvärd men göres beroende av såväl ovissa frivilliga ekonomiska bidrag som vederbörande prästmans inom svenska kyrkan personliga intresse för en samverkan med representanter för andra trossamfund än det egna.

Antalet av dem som finner det naturligt att tillfredsställa sitt behov av personlig själavård genom kontakt med en frikyrkopastor ger enligt vår uppfattning, liksom frikyrklighetens reella inflytande i vårt folk, en anvisning om att lösningen av frågan om den andliga sjukhusvårdens organisation bör sökas efter andra linjer än dem Kungl. Maj:ts proposition skisserar.

Mot bakgrunden av den i religionsfrihetslagen knäsatta principen om större likställighet mellan de olika trossamfunden i vårt land ter sig såväl den andliga vårdens organisatoriska anknytning till församlingsvården inom svenska kyrkan som denna organisations absoluta samband med pastoratsreformen klart otillfredsställande, något som tidigare kraftigt understrukits bl. a. i yttrande av Frikyrkliga samarbetskommittén.

Vår uppfattning är vidare att ur synpunkten av sjukvårdens eget bästa den grundsyn på hela frågan som kommer till uttryck i propositionen — att den andliga vården vid sjukhusen är en del av den församlingsvårdande uppgiften och därför utan olägenhet kan handhavas som en med annat församlingsvårdande arbete i stort sett jämförlig uppgift — icke är acceptabel. Uppskattningen av den andliga vården torde från sjukvårdens egen sida, som också anförs i direktiven till de sakkunniga, på senare år avsevärt ha

ökat, och detta torde i inte ringa grad sammanhånga med att »insikten har fördjupats om själavårdens betydelse icke blott för övervinnande av psykiska konflikter och depressioner utan också för återvinnande av för-lorad kroppslig hälsa» (s. 22). Kunskapen om de psykosomatiska sjukdo-marnas roll har allt starkare aktualiserat behovet av en sjukvård som i sig själv tar sikte på olika sidor av patientens personlighet. En naturlig kon-sekvens av denna syn finner vi vara, att den andliga vården av de på sjuk-husen inläggande också organisatoriskt blir en integrerande del av sjuk-vården som sådan och som följd därav en angelägenhet som anförtros huvudmannen och icke, som propositionen föreslår, i första hand blir en deluppgift för prästerskapet inom ett av trossamfunden.

Det ter sig vidare angeläget att den andliga vårdens organisation blir så-dan, att en klar ekumenisk syftning inom dess ram kan till fullo förverkli-gas. Fem års vitsordat positiva erfarenheter av en sådan organisation av den andliga vården vid fängelserna borde i detta avseende få vara vägledande jämväl för organisationen av den andliga sjukhusvården.

Med en summering av vad som ovan sagts och som en konsekvens därav vill vi föreslå,

att den andliga vården vid sjukhusen ordnas genom särskilda tjänster i huvudmannens regi;

att dessa tjänster får stå öppna för sökande från olika trossamfund och att vid deras tillsättning hänsyn skall tagas i första hand till sökandens per-sonliga duglighet och lämplighet ur synpunkten av såväl de speciella kvali-fikationer omvårdnaden om sjuka människor kräver som den ekumeniska prägel, vilken bör känneteckna den andliga vården vid sjukhusen, samt att därvid speciell hänsyn skall tagas till genomgången särskild utbildning (vid S:t Lukasstiftelsen e. d.) för sådan tjänst;

att särskild nämnd måtte tillsättas med uppgift att å huvudmannens vägnar tillse den andliga vården vid sjukhusen och därvid speciellt aktge på behovet av god kontakt med representanter för olika trossamfund samt sörja för samordningen av insatser i den andliga vården från de olika trossamfunden.

Ekonomiseringen av den andliga vården vid en organisation efter de linjer som ovan angivits bör enligt vår uppfattning kunna ordnas genom *dels* huvudmannens ekonomiska ansvar i likhet med nu gällande bestämmelser, *dels* statsbidrag efter samma principer som nu gäller beträffande den and-liga vården vid fångvårdsanstalterna.

Skulle emellertid grundprinciperna i Kungl. Maj:ts proposition vinna riks-dagens gillande och en fastare anknytning av den andliga vården till svenska kyrkans församlingsvård ske, synes det dock vara möjligt att på viktiga punkter tillmötesgå de önskemål, som vi i det föregående framfört.

Frikyrkligheten i vårt land torde betrakta den andliga vården vid sjuk-husen som en så viktig angelägenhet, att man kan förutsätta ett positivt

intresse för att i en sådan situation söka lösa frågan om det ekonomiska ansvaret för den frikyrkliga insatsen i den andliga vården.

En kontaktpastorsinstitution efter de linjer som tillämpas i fråga om den andliga vården vid fångvårdsanstalterna skulle vidare enligt vår uppfattning fylla en väsentlig uppgift och därtill i en situation, där den andliga vården vid sjukhusen ensidigt anknötes till ett trossamfunds prästerskap, vara speciellt angelägen, liksom frågan om särskild nämnd vid en sådan ensidig anknytning skulle få speciell aktualitet.

Med hänvisning till ovanstående resonemang föreslår vi,

att riksdagen måtte med avslag på Kungl. Maj:ts proposition i ärendet besluta inrätta *dels* särskilda tjänster för den andliga vården vid sjukhusen att tillsättas efter sökandens lämplighet för uppgiften oavsett kyrkotillhörighet, *dels* särskilda samarbetsnämnder för den andliga vården vid sjukhusen.

Skulle detta förslag icke vinna riksdagens gillande, föreslår vi alternativt att svenska kyrkans del av den andliga vården vid sjukhusen ordnas i väsentlig överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag, men att förslaget kompletteras med en rekommendation till Frikyrkliga samarbetskommittén att för frikyrklighetens räkning avdela kontaktpastorer för verksamheten vid sjukhusen i överensstämmelse med den nuvarande ordningen vid fångvårdsanstalterna.

Stockholm den 4 mars 1958

<i>Einar Rimmerfors</i>	<i>Axel Gustafsson</i> Borås	<i>Wald. Svensson</i>
<i>Johan Ahlsten</i>	<i>Yngve Hamrin</i> i Jönköping	<i>Henning Carlsson</i> i Huskvarna
<i>Tore Königson</i>	<i>Sven Antby</i>	<i>Sven Gustafson</i> i Göteborg
<i>Olof Johansson</i>	<i>M. Berglund</i>	<i>A. Widén</i>
<i>Erik W. Norén</i>	<i>Augustinus Keijer</i>	<i>Evert Svensson</i> Kungälv
<i>Edvin Jacobsson</i> i Tobo	<i>Olof Hammar</i>	<i>Eric Nelander</i>
<i>Elias Jönsson</i> i Jämtl.-Sikås	<i>Sigfrid Löfgren</i>	<i>Oscar Andersson</i> i Långviksmon
<i>Sigvard Rimås</i>	<i>Gustav Boija</i>	